

LUCIUS

Nr. 5 / 2021

TEMA:
NOVELLEN

LITTERATURTIDSSKRIFT
FORLAGET APULEIUS' ÆSEL

Leder

Novellen

"Novellen lever" skrev litteraturmagasinet Atlas (25.2.2015), som mener, at novellegenren "måske appellerer bedre til det moderne vestlige menneske, end romanen gør det. Måske har vi for travlt til andet end den korte novelle". Mange forlæggere hævder dog, at novellen ikke sælger, at det er romaner, folk gerne vil læse. Meningerne synes delte, men at den korte fiktive historie, som novellen jo er, stadig vækker interesse hersker der næppe tvivl om.

Vi har derfor valgt at tilegne dette nummer af Lucius til novellegenren, som vi sætter stor pris på.

Betegnelsen novelle er afledt af det franske "nouvelle", som peger på det *nye*, nye vinkler, som novellen bibringer en given situation.

Novellegenren har rødder helt tilbage i 1300-tallet, hvor Boccaccio skrev de 100 noveller i Decameron. Gennem tiden har novellen udviklet sig i utallige retninger i den vestlige verden. Herhjemme er nogle af genrens ypperligste repræsentanter Steen Steensen Blicher, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Karen Blixen, Peter Seeberg og i vor tid forfattere som Helle Helle og Dorte Nors; i Rusland fremstår Nikolaj Gogol, Ivan Turgenev og Anton Tjekhov; fra den angelsaksiske verden William Faulkner, Ernest Hemingway, Raymond Carver, Flannery O'Connor og nobelprisvinderen Alice Munroe; også den latinamerikanske verden har fostret mesterlige novelleforfattere som Felisberto Hernández, Julio Cortazar og Silvina Ocampo, for

nu blot at nævne nogle få i denne jungle af velskrivende novelleforfattere på den internationale litterære scene.

Den dominikanske forfatter Juan Bosch (1909-2001) har dyrket så godt som alle skønlitterære genrer, men han havde en særlig forkærlighed for novellekunsten, som han indgående beskriver i forordet til en novellesamling, han skrev i eksil. Bosch ser novellen som en ganske krævende genre, som i modsætning til romanen, især kendetegner sig ved dens intensitet. Ifølge Bosch bør en novelleforfatter kunne mestre teknikken til fulde, hvis han/hun skal kunne skrive en god novelle. "Det fundamentale i novelleskrivningen er at kunne fastholde læserens interesse og derfor også fastholde tekstens indre spænding." Såvel novellens begyndelse som dens slutning er altafgørende for novellen. Forfatteren skal lære at skelne mellem, hvilke emner der kunne blive til temaer for en novelle, da temaet er altafgørende, pointerer Bosch. "I novellen har temaet langt større betydning end i romanen. I en striks betydning er novellen en fortælling om en enkelt handling/begivenhed, og det er denne begivenhed, der udgør temaet", skriver Bosch, som tilføjer betydningen af et tema med universel værdi.

Vi har til dette nummer af Lucius fået bidrag både om forskellige novellesamlinger og deres forfattere samt smagsprøver på noveller af Silvina Ocampo, Anne-Marie Berglund, Mehdi Heinsaar, Jackson Biko og Thomas Alexander Jensen.

Et stort tak til Lisbeth Rütz for hendes bidrag om Bocaccios Decameron, til Cecilia Banfi, der har skrevet om den italienske forfatter Dino Buzzati's noveller, til Tove Harder for hendes bidrag om den mexicanske forfatter Juan Rulfo's eneste novellesamling, til Anneli Jordahl, der har genopdaget den svensk-danske forfatter Sandra Holm, til

Sten Jacobsen, der har skrevet om at læse absurde noveller og til det estiske tidsskrift Estonian Literary Magazine No 1/2018 , der har givet os tilladelse til at bringe et interview med den estiske novelleforfatter Mehis Heinsaar. Endelig også et tak til Jackson Biko for hans novelle *Fyren fra Kitale* og til Thomas Alexander Jensen for hans novelle *Havarti*.

Næste nummer af Lucius har som tema "Helsinki i litteraturen". Det udkommer til august 2022.

De bedste hilsner
Viveca Tallgren
Apuleius' Æsel

Indholdsfortegnelse

Leder

Gør som i Firenze - fortæl historier!

Det brændte klaver

Fra "Det dybe Mexico"

Mehis Heinsaar, en linedanser der er inspireret af
afgrunden

Overskægget

En kedelig affære

Den italienske novelle - med fokus på Dino Buzzati

Fyren fra Kitale

De uheldige følger af at skrive vildt og frit

Damen i tebutikken

Lykken ved at læse uforståelige noveller

Havarti

Gør som i Firenze - fortæl historier!

Af Lisbeth Rütz

Mænd og kvinder fik bylder, der voksede sig store som et æg, og når byldeerne blev til store, sorte pletter, vidste man, at døden var nær. Sygdommen bredte sig hurtigt, og næsten alle døde få dage efter at være blevet smittede. Stanken af lig og sygdom hang over hele byen, og ligene flød i gaderne, da Firenze i 1348 blev ramt af den sorte død.

Det er den dystre baggrund, da syv unge kvinder mødes i Santa Maria Novella Kirken. De er blevet enige om at flygte fra byen og søge ud på landet, beretter fortalen til Decameron, Boccaccios store værk. Allerede personernes symbolske navne viser, at emnet er kærlighed. Pampinea, Fiammetta, Filomena, Emilia, Lauretta, Neifile og Elissa hedder de unge kvinder. Måske de syv muser? De har alle sammen symbolske navne, der siger noget om deres forhold til kærligheden. Pampinea betyder den frodige eller den blomstrende og Fiammetta den lidenskabelige og så videre. Tre af dem er kærester med Panfilò (lutter kærlighed), Filostrato (besejret af kærlighed) og Dioneo (Venus' søn). De ti unge, der alle er mellem 18 og 25, bliver på landet i 16 dage, og i de ti af dem fortæller de hver især en historie. Dagens dronning eller konge bestemmer dagens tema – for eksempel "Dem der trods alskens plager når frem til en lykkelig afslutning, der overgår deres forventninger" eller "Dem hvis kærlighedshistorier får en ulykkelig afslutning". Rammefortællingen og de ti unges fortællinger og kommentarer danner sammen med kommentarerne fra den implicitte forfatter en slags kinesisk æskesystem, der binder

de 100 noveller sammen, så vi til sidst aner et slags budskab.

Gang på gang møder vi i Decameron mennesker der var kendt fra samtiden – for eksempel Currado Gianfigliuzzi, hvis familie blev styrtende rig på at låne penge ud i 1200-tallet eller Torello di Stra – en kendt digter og politiker ved Frederik II's hof. Gadenavne i Firenze eller stednavne fra omegnen er med til at give lokalkolorit og gør, at samtidens læsere har kunnet opfatte novellerne som realistiske tidsbilleder.

Decamerons forfatter Giovanni Boccaccio blev selv ramt hårdt af pesten. Han mistede sin far, stedmor, en onkel og flere venner og stod til sidst alene tilbage sammen med sin bror Jacopo.

Han begyndte sandsynligvis at skrive Decameron i 1349, altså direkte efter pesten. De ti unge mennesker flytter på landet, hvor de etablerer deres eget lille idealsamfund og imiterer en aristokratisk livsform, når de hver dag vælger en konge eller en dronning. Decamerons 100 noveller giver et billede af Italien i middelalderen fra almuen til hovedrige købmænd i samfundets absolutte top. De ti fortæller med deres historier både om fortidens feudale ridderkultur og nutidens pengefikserede købmandskultur, mens de leder efter værdier, der kan holde i den anderledes verden, de ser frem til på den anden side af pesten. Omgivelserne er herskabelige med forfinede omgangsformer, plaskende springvand, der afkøler sommerheden, og udsøgte retter serveret af tjenende ånder.

Er det bare en samling frække historier?

Siger man Decameron, siger man også erotik, der er et vigtigt tema i tre fjerdedele af historierne. Decameron har et frimodigt forhold til seksualiteten. Den ses som en naturkraft, som ikke kan trodses, og går på tværs af alle sociale normer. I introduktionen til fjerde dag kommer Boccaccio selv på banen og introducerer erotikken som naturlov. Som i begyndelsen af Decameron henvender han

sig direkte til de "allerkæreste damer". Han forsvarer sig mod den misundelse, han har mødt, efter at nogle af novellerne har været i cirkulation. Nogle mener, han ville gøre klogere i at blive hos muserne på Parnassos end i at mænge sig med kvinder. Historien om Filippo Balducci siger noget om hans forhold til kvinder. Da han mister sin kone og står tilbage med en lille søn på to år, bliver han så bedrøvet, at han ikke længere vil være i verden, men flygter langt ud på landet for at leve der som eneboer sammen med sin lille søn. Her lever de af almisser i bøn og faste, og Filippo taler kun med sin søn om Gud og helgener. Så bliver sønnen 18 år, og faderen tager ham med ind til Firenze for at ordne nogle forretninger. Der støder de tilfældigvis ind i en gruppe smukt klædte kvinder. Og da sønnen ser dem, spørger han straks sin far, hvad det er for nogle væsener.

"Dertil sagde hans fader: "Slå blikket ned, min søn, lad være med at se på dem, de er af det onde". Sønnen har aldrig set kvinder før. Han er straks interesseret og siger: "Jeg forstår ikke, hvad I siger, og heller ikke, hvorfor de er af det onde. Hvad mig angår, mener jeg ikke, at jeg nogensinde har set noget så smukt og indtagende som dem her. De er smukkere end de maledede engle, som I flere gange har vist mig".

Denne komiske novelle udtrykker et bærende tema i Decameron - at det seksuelle instinkt må accepteres som en naturlig del af livet. Faderen "mærkede straks, at naturen var stærkere end hans forstand og fortrød, at han havde taget ham med til Firenze". Decameron beskriver flere steder kvindens seksualitet som mere umættelig end mandens.

Der er mange sexscener i Decameron; men den bliver aldrig lummer, for beskrivelserne benytter sig af omskrivninger og appellerer til læserens egen evne til at sætte billeder på situationen. Se f.eks. IV,10: "så fulgte kødets opstandelse", "nattergalen" i V,4, "det horn som mændene stanger med" (II,7) I III,1 dyrker gartneren